

Кад сам после сусрета **Славоја Жижека** са београдском публиком изашао напоље из Дворане културног центра, отишао сам до оближњег банкомата где сам чекао заједно са момком који је преко телефона објашњавао ток предавања. После, у аутобусу за Нови Београд, преко пута мене је седела жена која је у крилу држала књигу “Испитивање реалног” која је била повод Жижековог гостовања. Тако је изгледало да је читав град унеколико заокупљен овим догађајем, који је показао да, иако скоро да нема филозофску сцену, Београд има филозофску публику која може да испуни једну биоскопску дворану.

Претходног дана, Жижек је гостовао у Новом Саду, па је примедбу колеге филозофа и водитеља програма (такође уредника издања) **Часлава Копривице** да због тога не треба очекивати понављање јер је Жижек мајстор импровизације, прокоментарисао оценом да се код њега увек ради о истом “квалитетном производу у другом паковању”. И тако је и било, Жижекова “предавања” су филозофија *на делу*

, не само импровизација, него делатност која показује шта филозофија у ствари јесте и треба да буде. У том контексту, “вулгарни” почетак у реалности актуелне комуникације прави тај процеп између супротности који интригира и отвара мисао за нешто што јој може бити ново. Тиме Жижек показује чему данас филозофија може да служи.

Супротно од онога што доста интелектуалаца мисли, задатак интелигенције није да неки унапред дати или задобијени поредак доведе до крајњих консеквенција тако да у њему не буде никаквих противречности а да сви феномени задобију своје место у симболичком поретку теорије, него

управо супротно

да постојеће поједностављене, идеолошке конструкте излаже изазовима који долазе из онога што је остављено као искључено и непотребно.

Тако смо у свега сат времена “предавања” и нешто мање од сат одговарања на питања чули кратак увод у Лаканов филозофско-психоаналитички апарат, тумачење фантазма, идеологије, Лењина, атеизма и хришћанства, неурологије. Успут, добили смо тумачења неколико филмова од којих је публици најпријемчивије било тумачење филма *Титаник* ка о саге о томе како више класе, симболизоване у Кејт Винслет, исисавају у хипу ситуације животне енергије из нижих класа (Леонардо ди Каприо), док је главна тема филма – катастрофа Титаника – само последица опасно приближене могућности да Кејт Винслет изда своју класу и поредак.

Осталог се сад док пишем не могу сетити, и то је главна мана предавања уопште, која су

иначе вероватно бољи увод у филозофију него филозофске књиге. Не треба ни помињати да се Жижек најављене теме свог предавања (“Бој се ближњег свог, као што се бојиш самога себе”) сетио тек на самом крају – коме је до унапред испланираног предавања када има прилику за интеракцију са једном публиком после пуно година, на месту које има симболичку вредност и које није тек неважан део на мапи Реалног Жижекове филозофије.

Не мислим овде само на то да је доласком у Београд Жижек, с једне стране, сишао дубље у европско несвесно (Балкан), нити на то да је истовремено посетио центар бољих времена о којима је такође говорио. Баш ме је управо Жижеков дар за неочекиване интерпретације понукао да поново размислим о још једној специфичности Балкана и Србије: о чувеној реченици “Не филозофирај!”, коју ја барем нисам чуо као узречицу у другим језицима. Најпре сам то тумачио као израз нашег пословичног заостатка за Европом, али можда би требало ствар окренути: у Србији се филозофија дословно налази на улици и треба је само покупити. Погледајмо само последњих 20 година. Док су други морали да замишљају како изгледа када идеологија промени одело али не и ћуд, ми смо то имали у пракси; противречности демократије као система смо од 2000. пратили уживо, избор између рата и мира правимо сваки дан, другим речима, можда је израз *не филозофирај* само израз замора од толиких филозофских избора. Сама стварност код нас “филозофира”.

Ту би могли да применимо једну другу Жижекову опаску “*Enjoy your simptom!*” и бацимо се на филозофију. Али, да завршимо са нечим другим.

Више у Интервјуу Политици од 22. марта, него на самом предавању, Жижек је инсистирао на томе да не треба да будемо ни бунтовни Балканци који се опиру Европи, ни понизни Европљани који једва чекају да забораве на свој идентитет, него да треба да се ослободимо тог балканског комплекса: “Морамо да се понашамо као један од кључних културних елемената Европе. Шта су све Срби дали Европи... Немојмо прихватати дилему: или слуге Европе или поносни Балканци. *Понашајмо се као кључни, саставни део Европе* .”

Ако су ови савети тачни, онда се и ту потврђује парадоксална природа стварности: ако желиш да очуваш свој идентитет треба да будеш отворен према другима, ако желиш више слободе треба да инсистираш на реду, ако желиш да те противречности не уништавају у стварности, мораш их осветити у мишљењу. Такође, ако желимо да останемо Балканци морамо инсистирати на Европи, иначе ћемо само послужити као пример (ако треба произведен) да се сва благостања у остатку Европе не подразумевају

Жижек у Београду

Пише: Владимир Милутиновић
недеља, 23 март 2008 22:22

када већ постоји *дивљи, сиромашни и завађени Балкан*.